

Изненадило ме је јучерашње враћање колеге Кона на бајату и неактуелну дилему: ванредно стање или ванредна ситуација.

Од др Кона и Кризног штаба јавност је јуче очекивала одговор на бар два кључна питања – како не могу да се сложе да ли су потребне маске и како правдају контроверзну одлуку о једностраном отварању граница. Но, позабавимо се покренутом темом.

Неспорна је тврдња др Кона да би без предузимања мера број жртава ковида 19 у Србији био много већи од званично евидентираних скоро 250. Исто запажање важи за цео свет. Ваља, међутим, уочити да смо прошли најгоре у региону: имали смо најригорозније мере, а највишу стопу оболевања.

Та несразмера је утолико упадљивија што смо прибегавали врло рестриктивним критеријумима за тестирање, због чега су, бар првих седмица, многи болесници са типичном или скоро типичном сликом болести остајали нетестирани.

Србија је упорно игнорисала упозорења Светске здравствене организације о потреби да се све земље чланице припреме за очекивану пандемију, па ју је дочекала неспремно, као и поплаву 2014. године и као што ће, бојим се, бити случај и у будућности.

Зато нас је професорка Маркотић, директорка Клинике за заразне болести у Загребу, недавно означила као једини негативни пример у региону. Ова констатација иде на рачун државе, а истовремено представља признање Кризном штабу због услова под којима је радио.

Греша колега Кон кад помишља да смо „људи који појма немају у каквој ситуацији је започела пандемија“.

На основу кривељења током оне срамне конференције за штампу 26. фебруара свима је јасно да је пандемија започела у атмосфери потпуне игноранције. Кону сам раније одао признање што се тада држао достојанствено, уз само један усиљени смешак. (Грешан сам што никада нисам похвалио професора Владимира Петровића, нашег највећег радно активног познаваоца епидемиологије заразних болести, који се и тада и касније тако успешно склањао да мало ко зна за његово чланство у Кризном штабу).

Запањен сам сазнањем да колега Кон верује како проглашење епидемије од већег епидемиолошког значаја (читај: ванредне ситуације) наводно допушта само давање препорука.

Истина је да по чл. 52 закона који свим епидемиолозима мора да буде добро познат министар здравља може да нареди забрану окупљања, ограничење кретања, забрану или ограничење путовања, ванредну вакцинацију итд.

Такође је овлашћен да нареди обавезно учешће правних лица, предузетника и грађана у сузбијању заразне болести. Разлика између ванредног стања (које се, иначе, проглашава када је у питању опстанак државе) и ванредне ситуације само је у томе што у првом случају на улице излази војска са дугим цевима и што могу да се одложе избори, док у другом случају о спровођењу забрана и других мера брине полиција.

Др Кон погрешно мисли и да нису могле „да се спроводе разне врсте неопходних набавки само са проглашењем епидемије“.

Ванредна ситуација, као и ванредно стање, допушта директне набавке, без тендера и других ограничења. (Узгред, треба ли подсећати на „Крушик“ и сличне примере као доказ да код нас ни у редовним околностима сличне „формалности“ не морају да важе?)

Моја наводна заблуда од пре 10 година односи се на критику поступања током пандемије свињског грипа. Тада је тендером набављена спорна вакцина преко низа посредника, заступника и представника. Да је раније, а не само дан-два пре потписивања уговора, проглашена ванредна ситуација (шта се чекало до новембра?), до вакцине је могло да се дође директно, за много мање пара.

Слажем се да је тадашња директорка Фонда за здравствено осигурање невина чамила у затвору. Процес набавке вакцина иде на душу надлежног министра здравља.

Епидемија вариоле 1972. године успешно је сузбијена проглашењем ванредне ситуације (из посебних разлога изузетак је представљала територија КиМ). Мере забрана су биле оштре и спровођене су по закону који се од тада није битно мењао.

О довољности и примерености ванредне ситуације насталој претњи услед ковида 19 изјашњавали су се и лекари и правници. Стекао сам утисак да је, уз ретке изузетке, у

том погледу постигнута општа сагласност. Ништа нас не спречава да разговор наставимо у стручним круговима, када све прође. То ће бити прилика да отворено размотримо и пропусте наговештене у оба наслова.

Аутор је епидемиолог, професор Медицинског факултета у пензији

(Данас)